

Kritisk til ny varslingsordning i Tromsø

Kommunal Rapport 3.2 2017

Tidligere varslers Cecilie Lanes og leder Bjørn Willumsen i Fagforbundet krever at politikerne sørger for et uavhengig, eksternt varslingsombud etter den mye omtalte varslingsaken i Tromsø.

En Fafo-rapport fra 2016 tegner et dystert bilde av varslerkulturen i offentlig sektor. En snau halvpart av de som har vært vitne til kritikkverdige forhold, valgte ikke å varsle. Årsaken er ifølge rapporten hovedsakelig frykt for represalier eller personlige belastninger.

Det er også noe Cecilie Lanes og Bjørn Willumsen, leder i Fagforbundet i Tromsø, kjenner seg igjen i.

– Det var så ille høsten 2006 at vi gikk ut og advarte mot varsling. Vi sa heller «kom til oss eller skift arbeidsplass». Fordi det var helsefarlig. Jeg har sett varslere som har blitt uføretrygdet, uttalte Willumsen under en debatt på Norges Kommunerevisorforbunds Kontrollutvalgskonferanse onsdag.

Temaet for debatten var varsling i flyktingetjenesten i Tromsø kommune.

Varslet siden 2003

Lanes representerer den såkalte 13-gruppen i Tromsø, en gruppe bestående av tidligere ansatte i flyktingetjenesten i kommunen. De skrev bekymringsmelding til politikerne om varsling over lang tid, helt tilbake til 2003. Varslingene skal ikke ha blitt registrert, og det skjedde lite før skatteetaten avdekket underslag i 2015, med det resultat at en tidligere ansatt i flyktingetjenesten er dømt til nesten 3 års fengsel.

Først etter dette kom kontrollutvalget på banen og granskningsrapport ble bestilt. Den konkluderte med grove brudd på lov om offentlige anskaffelser.

Ekstern og uavhengig

Administrasjonen fikk i oppgave å utforme nye retningslinjer for varsling i kommunen. Svaret fra administrasjonssjefen, som snart skal behandles av kontrollutvalget, er lite betryggende, mener Lanes og Willumsen. De savner en ekstern og uavhengig varslingsinstans.

I brevet foreslås det blant annet å fjerne hovedverneombudet og ansattrepresentanten fra den interne varslingsgruppen. Det gamle varslingssekretariatet avvikles og erstattes med et nytt med en jurist og en avdelingsdirektør.

– Jeg er ikke trygg på at det blir tryggere å varsle, uttalte Willumsen.

Det er kontrollutvalgsleder Rolleif Lind (H) enig i.

– Det blir ikke tryggere å varsle i Tromsø slik brevet er formulert. Men i anstendighetens navn: Dette er ikke ferdig utarbeidet av administrasjonssjefen.

Trygghet og tillit

Administrasjonssjef Britt Elin Steinveg minner også om at de nye varslingsrutinene ikke er ferdigbehandlet. Hun forteller at det har vært arbeidet i en partssammensatt arbeidsgruppe og saken har vært drøftet med tillitsvalgte. Forslaget skal igjen drøftes før de nye rutinene skal til politisk behandling.

– Å sikre et godt og trygt arbeidsmiljø er et arbeidsgiveransvar og arbeidsgiver skal ha et system for oppfølging. I retningslinjene er det beskrevet hva som er varsling og rutiner for håndtering av varslinger, også ivaretagelse av varslere. Vår vurdering er at foreslått

ruiner vil ivareta varsler og de er ikke til hinder for at vi kan trekke inn eksterne til å bistå kommunen i prosessen, sier Steinveg til Kommunal Rapport.

- Vår måte å håndtere denne type saker på skal gjenkjennes av trygghet og tillit. Derfor tar vi med oss alle innspill i prosessen. Når nye retningslinjer er på plass, vil både varsler, den det varsles om og arbeidsgiveransvaret være i varetatt.

Lavere varslings effekt

21 prosent av de ansatte i kommunesektoren som deltok i Fafos undersøkelse fra 2016 svarte at de har vært vitne til, avdekket eller opplevd kritikkverdige forhold. Om lag halvparten har varslet. 33 prosent svarte at det hjalp å varsle.

- Varslings effektiviteten var langt lavere i 2016 enn det vi har funnet før, uttalte forskningssjef Sissel Trygstad i Fafo i sitt innlegg.

Hun hadde følgende råd til de rundt 700 oppmøtte:

Få på plass en ordning som gjør at varslerne får tilbakemelding.

Undersøk hvilke reglementer kommunen har. (Det er en jungel der ute og mye er ikke lov sett opp mot Grunnlovens § 100, ifølge Trygstad).